

Έκθεση πρόβλεψης εμπειρογνομένων σχετικά με τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους που σχετίζονται με την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία (EAY)

Στον κόσμο της εργασίας λαμβάνουν χώρα σημαντικές αλλαγές, οι οποίες επιφέρουν νέες προκλήσεις σε σχέση με την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Οι αλλαγές αυτές οδηγούν σε αναδυόμενους **ψυχοκοινωνικούς κινδύνους**. Αυτοί οι κίνδυνοι, που συνδέονται με τον τρόπο σχεδιασμού, οργάνωσης και διαχείρισης της εργασίας, καθώς και με το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο της εργασίας, έχουν ως αποτέλεσμα αυξημένα επίπεδα άγχους που μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρή επιδείνωση της ψυχικής και σωματικής υγείας. Το 2005, περισσότεροι από το 20% των εργαζομένων από τα 25 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πίστευαν ότι κινδυνεύει η υγεία τους λόγω του άγχους που οφείλεται στην εργασία (*). Το 2002, το ετήσιο οικονομικό κόστος εξαιτίας του άγχους που οφείλεται στην εργασία υπολογιζόταν σε 20 δισ. EUR (*).

Προσδιορισμός αναδυόμενων κινδύνων

Η κοινοτική στρατηγική 2002-2006 (†) κάλεσε τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία να «δημιουργήσει ένα παρατηρητήριο των κινδύνων» για να «διενεργεί πρόβλεψη των νέων και αναδυόμενων κινδύνων». Για να πραγματοποιήσει τους στόχους του, το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Κινδύνων διεξήγαγε έρευνες εμπειρογνομένων με τη μέθοδο Delphi. Μέσω της μεθόδου αυτής, τα αποτελέσματα του προηγούμενου κύκλου έρευνας διοχετεύονται και πάλι στους εμπειρογνώμονες για περαιτέρω αξιολόγηση έως ότου επιτευχθεί συμφωνία. Τα αποτελέσματα των ερευνών συμπληρώθηκαν από μια ανάλυση της επιστημονικής έρευνας πάνω σε βασικά θέματα που εντόπισαν οι εμπειρογνώμονες. Με τον τρόπο αυτό, μπορούν να προσδιοριστούν έγκαιρα οι αναδυόμενοι κίνδυνοι στους χώρους εργασίας και μπορεί να αναληφθεί η κατάλληλη δράση.

Η έκθεση πρόβλεψης σχετικά με τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους αντικατοπτρίζει τις απόψεις των εμπειρογνομένων του συγκεκριμένου πεδίου, οι οποίοι πραγματοποίησαν τρεις έρευνες βάσει ερωτηματολογίου το 2003 και το 2004. Οι

εμπειρογνώμονες, οι οποίοι εκπροσωπούν 13 κράτη μέλη της ΕΕ, τις ΗΠΑ και τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, είχαν τουλάχιστον πενταετή εμπειρία στον τομέα των ψυχοκοινωνικών κινδύνων και η πλειονότητά τους εργαζόταν στην ψυχολογική έρευνα. Χρησιμοποιήθηκαν επισκοπήσεις της βιβλιογραφίας για τη διερεύνηση, σε μεγαλύτερο βάθος, των βασικών αναδυόμενων κινδύνων που προσδιορίζει η έκθεση πρόβλεψης σε ότι αφορά την επικράτησή τους, τις συνέπειες για την υγεία και την ασφάλεια, τα πιθανά προληπτικά μέτρα και την ανάγκη περαιτέρω έρευνας.

Τι είναι οι αναδυόμενοι κίνδυνοι;

Ένας «αναδυόμενος κίνδυνος για την EAY» είναι κάθε κίνδυνος που είναι **νέος** και **αυξανόμενος**.

Νέος σημαίνει ότι:

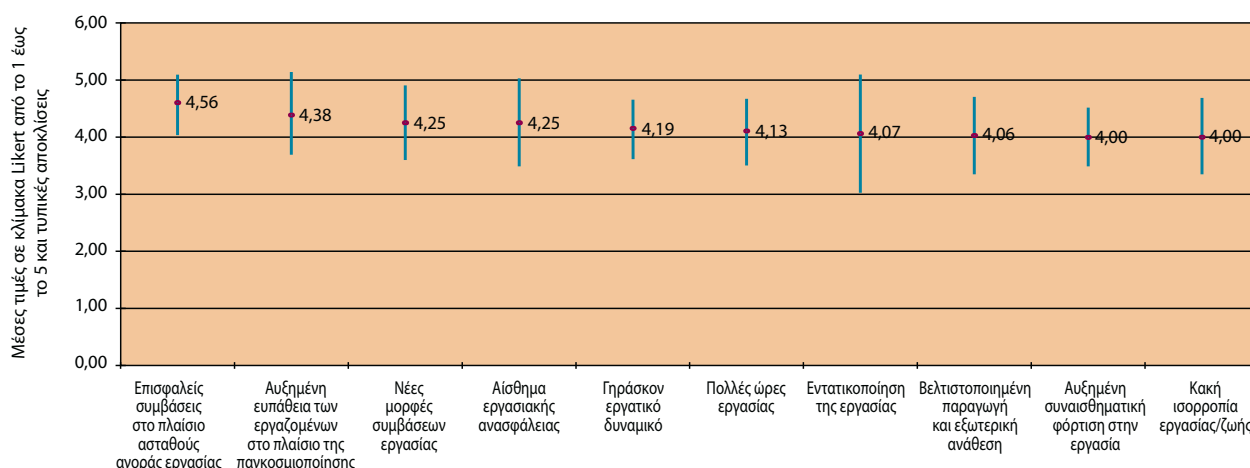
- ο κίνδυνος δεν υπήρχε προηγουμένως και προκαλείται από νέες διαδικασίες, νέες τεχνολογίες, νέους τύπους χώρων εργασίας ή από κοινωνική ή οργανωτική μεταβολή, ή
- ένα μακροχρόνιο ζήτημα θεωρείται πλέον κίνδυνος λόγω νέων επιστημονικών γνώσεων ή μιας αλλαγής στην κοινή γνώμη.

Ο κίνδυνος είναι **αυξανόμενος** αν:

- αυξάνεται ο αριθμός των πηγών κινδύνου που εγκυμονούν τον κίνδυνο ή
- αυξάνεται η πιθανότητα έκθεσης στις πηγές κινδύνου ή
- επιδεινώνονται οι επιπτώσεις των πηγών κινδύνου στην υγεία των εργαζομένων.

Αναδυόμενοι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι

Η έρευνα και η μελέτη της βιβλιογραφίας αποκαλύπτουν ότι οι αναδυόμενοι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι είναι συχνά αποτέλεσμα τεχνικής ή οργανωσιακής μεταβολής.

Οι δέκα σημαντικότεροι αναδυόμενοι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι που προσδιορίστηκαν στην έρευνα.

(Σημείωση: $MT > 4$: κίνδυνος που συμφωνήθηκε απόλυτα ως αναδυόμενος. $3,25 < MV \leq 4$: κίνδυνος που συμφωνήθηκε ως αναδυόμενος.)

(*) Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, τέταρτη ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας, 2007, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 2007 (<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/surveys/EWCS2005/index.htm>).

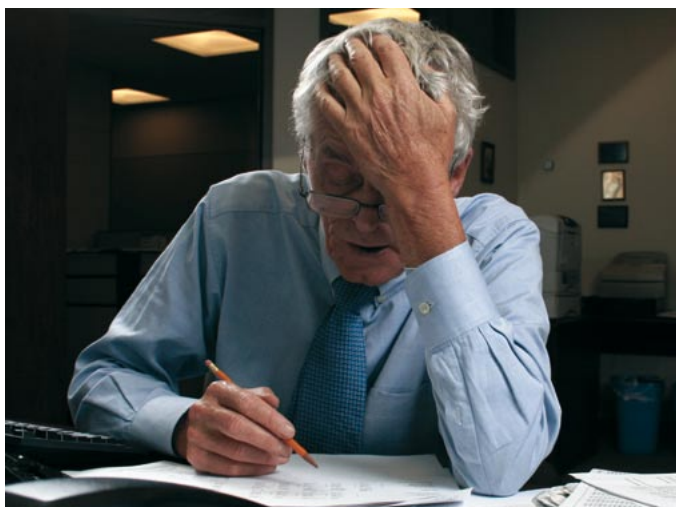
(†) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Guidance on work-related stress — Spice of life or kiss of death?* (Οδηγός για το άγχος που οφείλεται στην εργασία — Το αλατοπίπερο της ζωής ή το φιλί του θανάτου), Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 2002 (http://ec.europa.eu/employment_social/publications/2002/ke4502361_en.html).

(‡) «Προσαρμογή στις αλλαγές της εργασίας και της κοινωνίας: μια νέα κοινοτική στρατηγική υγείας και ασφάλειας 2002-06» [COM(2002) 118 τελικό].

Οι κοινωνικοοικονομικές, δημογραφικές και πολιτικές μεταβολές, συμπεριλαμβανομένου του σύγχρονου φαινομένου της «παγκοσμιοποίησης», αποτελούν επίσης σημαντικούς παράγοντες. Οι δέκα μεγαλύτεροι αναδυόμενοι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι που προσδιορίστηκαν από τους εμπειρογνώμονες μπορούν να ομαδοποιηθούν στους πέντε τομείς που ακολουθούν.

1. Νέες μορφές συμβάσεων εργασίας και εργασιακή ανασφάλεια

Η χρήση πιο επισφαλών συμβάσεων εργασίας σε συνδυασμό με την τάση προς τη βελτιστοποιημένη παραγωγή (παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών με λιγότερες δαπάνες) και η εξωτερική ανάθεση (χρησιμοποίηση εξωτερικών οργανισμών για τη διεξαγωγή της εργασίας) μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Όσοι εργάζονται με επισφαλείς συμβάσεις συνήθως εκτελούν τις πιο επικίνδυνες εργασίες, εργάζονται σε χειρότερες συνθήκες και λαμβάνουν λιγότερη εκπαίδευση σχετικά με την ΕΑΥ. Η εργασία σε ασταθείς αγορές εργασίας μπορεί να προκαλέσει αισθήματα εργασιακής ανασφάλειας και αυξημένου άγχους που οφείλονται στην εργασία.

2. Το γηράσκον εργατικό δυναμικό

Μια από τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού και της αύξησης των ορίων συνταξιοδότησης είναι ότι το εργατικό δυναμικό της Ευρώπης είναι μεγαλύτερο σε ηλικία. Οι εμπειρογνώμονες που συμμετείχαν στην έκθεση πρόβλεψαν λένε ότι οι μεγάλης ηλικίας εργαζόμενοι είναι πιο ευπαθείς στις πηγές κινδύνων που προκύπτουν από κακές συνθήκες εργασίας σε σχέση με τους νεότερους εργαζόμενους. Η μη παροχή δυνατοτήτων διά βίου κατάρτισης στους μεγάλης ηλικίας εργαζόμενους αυξάνει επίσης τις ψυχικές και συναισθηματικές απαιτήσεις που τους βαρύνουν. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την υγεία τους και να αυξήσει την πιθανότητα ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία. Για την προώθηση της υγιούς και ασφαλούς εργασίας κατά τη διάρκεια ενός παρατεταμένου επαγγελματικού βίου, πρέπει να παρέχονται καλές συνθήκες εργασίας, οι οποίες να προσαρμόζονται στις ανάγκες του κάθε εργαζομένου, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλης ηλικίας εργαζομένων.

3. Εντατικοποίηση της εργασίας

Πολλοί εργαζόμενοι χειρίζονται αυξανόμενες ποσότητες πληροφοριών και πρέπει να αντεπεξέλθουν σε μεγαλύτερο φόρτο εργασίας και περισσότερη πίεση στη δουλειά. Κάποιοι εργαζόμενοι, ιδιαίτερα εκείνοι που απασχολούνται σε νέες μορφές εργασίας ή σε τομείς με υψηλό ανταγωνισμό, έχουν την τάση να νιώθουν λιγότερο ασφαλείς. Για παράδειγμα, αυτοί οι εργαζόμενοι μπορεί να φοβούνται ότι η

αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα τους αξιολογούνται πιο προσεκτικά, και επομένως να έχουν την τάση να εργάζονται περισσότερες ώρες για να τελειώσουν τα καθήκοντά τους. Κάποιες φορές, ενδέχεται να μην αποζημιώνονται για τον αυξημένο φόρτο εργασίας τους ή να μην έχουν την αναγκαία κοινωνική υποστήριξη για να τον φέρουν εις πέρας. Ο μεγαλύτερος φόρτος εργασίας και οι περισσότερες απαιτήσεις από λιγότερους εργαζομένους μπορεί να οδηγήσουν σε άγχος που οφείλεται στην εργασία και να επηρεάσουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

4. Αυξημένη συναισθηματική φόρτιση στην εργασία

Το ζήτημα αυτό δεν είναι καινούργιο, αλλά προκαλεί μεγάλη ανησυχία, ιδιαίτερα στους αναπτυσσόμενους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από αυξανόμενο ανταγωνισμό. Η παρενόχληση στο χώρο εργασίας προσδιορίζεται από τους εμπειρογνώμονες ως παράγοντας που συμβάλλει στην αυξημένη συναισθηματική φόρτιση που νιώθουν οι εργαζόμενοι. Το πρόβλημα της βίας και της παρενόχλησης μπορεί να επηρεάσει όλα τα επαγγέλματα και όλους τους τομείς. Τόσο για τα θύματα όσο και για τους μάρτυρες, η βία και η παρενόχληση έχουν ως αποτέλεσμα το άγχος και μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά την ψυχική αλλά και τη σωματική υγεία.

5. Κακή ισορροπία εργασίας/ζωής

Τα προβλήματα στην εργασία μπορεί να επεκταθούν και στην ιδιωτική ζωή ενός ατόμου. Η αβέβαιη περιστασιακή εργασία, ο μεγάλος φόρτος εργασίας και το ελαστικό ή απρόβλεπτο ωράριο, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα προσαρμογής του στις προσωπικές ανάγκες του εργαζομένου, μπορεί να οδηγήσουν σε σύγκρουση ανάμεσα στις απαιτήσεις της εργασίας και την ιδιωτική ζωή. Το αποτέλεσμα είναι η κακή ισορροπία εργασίας/ζωής, γεγονός που έχει επιζήμιες επιπτώσεις για την ευεξία του εργαζομένου.

Περισσότερες πληροφορίες

Η παρούσα έκθεση πρόβλεψης εμπειρογνομένων σχετικά με τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους είναι μία από τις τέσσερις εκθέσεις σχετικά με τους αναδυόμενους κινδύνους που συνέταξε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Κινδύνων. Οι άλλες εκθέσεις καλύπτουν τους φυσικούς, τους βιολογικούς και τους χημικούς κινδύνους.

Η πλήρης έκθεση με τίτλο: *Expert forecast on emerging psychosocial risks related to occupational safety and health* (Έκθεση πρόβλεψης εμπειρογνομένων σχετικά με τους αναδυόμενους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους που σχετίζονται με την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία) είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://riskobservatory.osha.europa.eu/risks / forecasts / psychosocial_risks

Όλες οι πληροφορίες που δημοσιεύονται από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Κινδύνων είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση:

<http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Τηλ. (+ 34) 94 479 43 60, φαξ (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής. Printed in Belgium, 2007

<http://osha.europa.eu>